

Integrationspedagog – skapandet av en efterfrågad utbildning

Maria Modin

Verksamhetschef för Reveljen Centrum för vuxnas lärande och utveckling,
Sollefteå kommun. E-post: maria.modin@sollefteå.se.

Ensamkommande flyktingbarn kommer i tusental till Sverige och inte minst till kommuner i Norrlands inland. Där skapas nya verksamheter för att ge dessa barn och ungdomar en bra start i sitt nya hemland. Att rekrytera personal med adekvat kompetens och erfarenhet är en stor utmaning. Reveljen – Centrum för vuxnas lärande och utveckling i Sollefteå kommun fick 2011 ett positivt beslut från Yrkeshögskolemyndigheten om att starta yrkeshögskoleutbildningen Integrationspedagog. Ansökan föregicks av ett intensivt arbete där en expertgrupp identifierade vilka kunskaper, färdigheter och kompetenser som erfordras inom yrket. I dagsläget erbjuder Reveljen en helfarts- och en halvfartsutbildning till integrationspedagog. Förhoppningen är att utbildningen medverkar till att kompetensnivån inom branschen ökar och att kvalitén på mottagande av ensamkommande flyktingbarn höjs.

Unaccompanied refugee children arrive in thousands to Sweden and particularly to municipalities in the north part of Sweden. This creates new activities to give these children a good start in their new country. To recruit staff with adequate skills and experience is a major challenge. Reveljen - Center of Adult Education in the Municipality of Sollefteå was in 2011 given a grant from The Swedish National Agency for Higher Vocational Education to start a programme in the field of integration. The application was preceded by intensive work where a group of experts identified the knowledge, skills and competences required in the profession. Reveljen hopes to contribute to the levels of competence and quality in the reception of unaccompanied refugee children are raised.

Inledning

Kommuner i Sverige upplever ett aldrig tidigare skådat tryck på att ta emot flyktingar, både när det gäller asylsökande, kvotflyktingar och ensamkommande flyktingbarn. Små kommuner, inte minst i Norrlands inland, som har lediga bostäder öppnar sitt hjärta, sin kommun och rustar för ett så bra mot-

tagande som möjligt. De gör så gott som de bara kan och anstränger sig i alla led för att lyckas. Många kommuner tänker också långsiktigt och ser även mottagande som ett botemedel mot den nedåtgående befolkningskurvan som gör att bl.a. skolor och välfärd kan bevaras.

Många kommuner och dess verksamheter har dock lite kunskap om vad mottagandet innebär och ringa tidigare erfarenhet av människor som flyr från krigshärddar och svåra livssituationer.

Sorsele, Storuman, Vilhelmina och Sollefteå kan inte jämföras med kommuner som Södertälje och Malmö som har ”tränat” länge på det mångkulturella samhället.

Ensamkommande barn, en ny verksamhet i Sollefteå kommun

Sollefteå kommun fick år 2006 uppmaningen att teckna avtal med Migrationsverket angående ensamkommande flyktingbarn. Det var ett begrepp som på den tiden var ett relativt nytt fenomen. Den politiska ledningen i kommunen ställde sig positiv till uppmaningen och planerna på att starta ett hem för ensamkommande flyktingbarn inleddes. Ett febrilt arbete påbörjades - personal behövde rekryteras, lokaler iordningställas och den administrativa organisationen förberedas.

Inledningsvis hade Sollefteå kommun 28 barn i olika boendeformer. Trots att Sollefteå inte var någon nybörjare på flyktingmottagning, t.ex. hade kommunen tagit emot kvotflyktingar sedan mitten av 80-talet, var dock mottagande av ensamkommande barn något helt nytt och nya utmaningar tornade upp sig. Nu skulle ett Hem för vård och boende (HVB-hem) skapas.

Tjänstemännen i kommunen fick börja från noll med att hitta just lämp-

liga lokaler, rekrytera ansvariga till verksamheten samt rigga för den relativt omfattande administrativa delen, t.ex. för personal- och ekonomiflöden. Inte bara ansvariga skulle rekryteras utan även lämplig personal som skulle bemanna boendena. Frågan kring vilken kompetens som behövdes och om den gick att finna i Sollefteå väcktes på ett tidigt stadium. Dessutom fanns också en omplaceringslista i kommunen med personal vars kroppar inte orkat med exempelvis äldrevården eller den allt tuffare skolmiljön.

Verksamheten kom dock igång och ett omfattande utbildningsprogram för den nyrekryterade personalen genomfördes samtidigt som den nya verksamheten byggdes upp. Ganska snart uppdagades det även att personalens kompetens kanske inte alltid räckte till vilket blev en dyrköpt erfarenhet.

Flyktingboendeenheten i Sollefteå, som ansvarade för boendena för de ensamkommande flyktingbarnen, tillhörde vid den tiden samma förvaltning som Reveljen – Centrum för vuxnas lärande och utveckling (www.solleftea.se). Reveljen var och är fortfarande Sollefteå kommuns lärcentra och där alla former av vuxenutbildning finns samlade. Vid fikabordet började cheferna från de olika verksamheterna prata med varandra kring frågor som vad personalen på boendena behöver för kompetenser och hur skulle det kunna gå att lösa med ett långsiktigt perspektiv. Reveljen hade vid den tidpunkten bedrivit ett flertal Yrkehögskoleutbildningar och hade bl.a. erfarenhet från utbildningar till behandlingsassistenter. Tankarna

om en yrkeshögskoleutbildning (Yh-utbildning) fördes därför helt naturligt in i diskussionerna.

En utbildning skapas

Yh-utbildningar, som är statsbidragsfinansierade via Myndigheten för Yrkeshögskolan och som är en eftergymnasial utbildningsform, tar sin utgångspunkt i branscher som har ett rekryterings- och kompetensbehov. Det är gärna ett behov som tidigare inte haft någon tydlig utbildningsväg. En utbildning för personal som ska arbeta på boenden för ensamkommande flyktingbarn passade med andra ord väldigt bra in i utbildningsformen.

Reveljen tog på sig ansvaret att samordna en ansökan om att få starta en Yh-utbildning. Samverkan i nätverk för flyktingmottagande fanns sedan tidigare i Sollefteå. Flera andra kommuner i närområdet, men också på andra ställen i landet befann sig i ungefär samma situation. En enkät blev första steget. Den skickades ut via befintliga kontakter och gensvaret blev mycket bra. Många andra kommuner hade samma dilemman med rekrytering, med kompetensfrågor, med långsiktigheten i den verksamhet som de höll på att bygga upp. Många ville vara med och utveckla samt forma en Yh-utbildning, ett skolboksexempel för hur en Yh-utbildning skapades.

Kloka människor med erfarenhet från att arbeta med ensamkommande flyktingbarn, från norr till söder samlades för ett "brainstormingsmöte". Bland deltagarna fanns bl.a. Vladislav Viddi som varit med och startat upp ett boende i Jokkmokk men som sedan

gått vidare till en anställning i Stockholm stad med liknade frågor, och Tomas Sundqvist från Härnösands kommun med en 20-årig erfarenhet att bedriva SEMRET en av de första verksamheterna för ensamkommande i Sverige. En skolsköterska från Lund gav input från ungdomarnas skolgång. Medverkande gjorde även Sollefteås flyktingboendenhet genom föreståndaren Anneli von Wachenfeldt.

I ett senare skeende kallades även annan expertis in, bl.a. docent Solvig Ekblad från Karolinska Institutet. Det bröt och det bändes i samtalen och expertgruppen hade regelbundna möten med agenda och skrivna sammanfattningar. Diskussionerna om vilken kompetens som behövs djuplodades både genom att diskutera relevant forskning inom området och vilka erfarenheter som verksamheterna hade.

En central fråga i allt socialt arbete är det egna förhållningssättet som måste utvecklas genom att den studerande utforskar sig själv och bättre förstår sitt handlande. Man behöver utveckla en förmåga att tolka och utföra sitt uppdrag med barn och ungdomar på ett framgångsrikt sätt. För kompetensutveckling inom yrket behövs en bred grundkompetens för att ta till sig nya metoder och rön. I uppdraget förordas en individualisering utifrån varje barns behov vilket gör att personal behöver en god beredskap och kompetens att möta de situationer som uppstår i arbetet. Personal ska agera utifrån ett kunnande som är väl förankrat hos personen och de ska vara förberedda på de situationer som uppstår i det direkta arbetet. Er-

farenheter av utbildad personal är att de både kan psykologiskt ”skada” sig själv och barnen om de inte har en bra utbildningsgrund att fatta snabba beslut och åtgärder utifrån i de trängda situationer som kan uppstå vid arbete med traumatiserade barn, t.ex. vid flashback från det upplevda traumat.

Yrkestitel: integrationspedagog

Yrkestitel var en fråga som upptog mycket tid och som tillslut landade i titeln i integrationspedagog. Titulatur som annars är vanlig är bl.a. boendestödjare, behandlingsassistenter och flyktingvägledare. För att betona det pedagogiska uppdraget kunde många förlika sig med titeln integrationspedagog. En annan viktig fråga som det också enades om var att utbildningen skulle bedrivas på distans för att göra det möjligt för presumtiva studenter från hela landet att delta. Branschen efterfrågade och efterfrågar fortfarande personal som har några år på nacken och som har livserfarenheter eller andra yrkeserfarenheter med sig i bagaget. Dessa har inte alltid möjlighet att flytta till en större stad för att utbilda sig under några år och därför föll sig valet om en distansutbildning naturligt.

Arbete utmynnade i att två utbildningar söktes under en tvåårsperiod. En halvfartsutbildning för de som redan arbetar inom en verksamhet och en helfart för de som inte har några erfarenheter från arbete med ensamkommande flyktingbarn. Kursupplägg för de båda utbildningar ser ut som följande:

Halvfartsutbildning

Migrationsprocesser och mångfald 25 Yh-poäng

Pedagogisk handledning och arbetsmarknaden 15 Yh-poäng

Sverige för nyanlända – det professionella nätverket 20 Yh-poäng

Vardagens psykologi 20 Yh-poäng

Värdegrund och människosyn 20 Yh-poäng

Summa: 100 Yh-poäng (1 år där 5 Yh-poäng motsvarar en veckas studier)

Helfartsutbildning

LIA 1 Auskultation 15 Yh-poäng

LIA 2 Praktisk tillämpning av teoretisk kunskap 40 Yh-poäng

Migrationsprocesser 25 Yh-poäng

Samverkan i det professionella nätverket 30 Yh-poäng

Socialrätt, dokumentation och kvalitetsarbete... 20 Yh-poäng

Sverige för nyanlända – värdegrund och vardagsliv... 30 Yh-poäng

Vardagens psykologi 30 Yh-poäng

Yrkesetik och människosyn 35 Yh-poäng

Summa: 225 Yh-poäng (1,2 år där 5 Yh-poäng motsvarar en veckas studier)

Kursledarnas kompetens inom de båda utbildningarna är hög med erfarenheter från bl.a. HVB-verksamhet och pedagogiska sammanhang. För att stärka kopplingen till yrkeslivet bjuds även gästföreläsare från branschen in, t.ex. är tidigare nämnda

Tomas Sundqvist från SEMRET, en ofta anlitad föredragshållare.

Hur har det då gått?

Sollefteå kommun fick 2011 ett positivt beslut på att få starta en helfartsutbildning och den första utbildningen till integrationspedagog genomfördes med en grupp på 35 studerande. En formell ledningsgrupp bildades för att ansvara för kvalitén och att de studerande når de uppsatta målen. Ledningsgruppen är också även viktig arena för att kontinuerligt utbyte och samarbete gällande branschens kompetensbehov.

2014 blev även halvfartsutbildningen beviljad med en grupp på 35 studerande och Reveljen bedriver i dagläget både en hel- och halvfartsutbildning till integrationspedagog.

De senaste åren har även fler utbildningsanordnare sökt om att få bedriva utbildning till integrationspedagog och en del har också blivit beviljad utbildningsstarter, t.ex. Hudiksvalls kommun. Reveljen har sin tur utökat sitt samarbete med andra regioner och har förutom de två tidigare utbildningar ansökt om att få bedriva en YH-utbildning till integrationspedagog med samlingsort Vimmerby.

Vad har utbildningen bidragit med?

Sedan start har 88 av 105 studerande avslutat sin utbildning och 70 stycken deltar i nu pågående utbildningar. Detta kan tyckas lite i den flyktingsituation som idag råder. När Reveljen började 2011 var situationen delvis en annan men visst fanns det redan då

farhågor om att kompetensen på alla platser inte räckte till för att ta emot stora grupper med flyktingar och speciellt ensamkommande barn. Vi hoppas och tror att yrkeshögskoleutbildningen till integrationspedagog har och kan medverka till att kompetensnivån inom branschen ökar och att kvalitén på mottagande av ensamkommande flyktingbarn höjs. Långsiktigt leder det till bättre resursutnyttjande av skattemedel och att de ungdomar som får stanna i Sverige kan bygga sin framtida tillvaro på en stabil grund. Det är oerhört viktigt att de ensamkommande flyktingbarnen får bra förutsättningar under den tid som de är placerad i en kommuns mottagningsverksamhet. Flera av dessa ungdomar ska fortsätta leva och få sin utkomst och framtid i Sverige, men även för de som inte får stanna är det av stor vikt att den tid som de varit i Sverige blir så meningsfull som möjligt.

Med det stora flyktingmottagandet som just nu sker i Sverige så är personal med adekvat kompetens svårrekryterad. I mitten av 2000-talet pratade branschen om att de behövde socio-nomer, men idag med den verklighet som vi ser är det i det närmaste en utopi. Det råder inget tvivel om att personal behöver kunskaper, färdigheter och kompetenser för att arbeta med de nyanlända ensamkommande flyktingbarnen. Yh-utbildning är en bra utbildningsform som rustar personal på våra boende med just detta. Som det ser ut idag borde fler Yh-ansökningar för Integrationspedagog beviljas av Myndigheten för Yrkeshögskolan. Det vi i Sverige gör just nu för att möta behoven kommer att betala sig längre

fram. De barn som blir bra omhändertagna av klok och välutbildad personal kommer att klara sig bättre i sitt vuxna liv i Sverige och vi, inte minst i Norrlands inland får nya kommuninnevånare som bidrar till utvecklingen av våra samhällen.

Referenser

www.solleftea.se

Prenumerera på smt

SMT erbjuder möjligheten att prenumerera på den tryckta upplagan av tidskriften som utkommer 6 gånger per år och skickas direkt till dig per post. Intäkterna från samtliga prenumerationer används för att täcka kostnaderna för det redaktionella arbetet med bland annat skapande och utgivning av nya temanummer.

Prenumerationerna löper per helår med start från årsskiftet och priserna är:

Helår inom Sverige	600 kr (SEK)
Helår student/doktorand inom Sverige	395 kr (SEK)
Helår inom Europa	750 kr (SEK)
Helår sjukhus/företag/bibliotek	900 kr (SEK)
Helår myndigheter/universitetsbibliotek/landsting/kommuner	1 500 kr (SEK)
Medlemmar i SSF	540 kr (SEK)

Önskar du prenumerera på den tryckta tidskriften – kontakta Redaktionen (redaktionen@socialmedicinsktidskrift.se) och uppge följande i e-postmeddelandet:

- Vilken typ av prenumeration som önskas
- Prenumerantens namn
- Leverans- och fakturaadress
- E-postadress